

POSTANOWIENIE

Dnia 5 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romuald Dalewski (przewodniczący)

SSN Robert Stefanicki (sprawozdawca)

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania A. M.

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi ds. Orzekania o Niepełnosprawności
w Województwie [...]

o ustalenie stopnia niepełnosprawności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 5 września 2023 r.,

zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 26 lipca 2022 r., sygn. akt VII Ua 41/21,

odrzuca zażalenie.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca A. M. w dniu 20 kwietnia 2022 r. złożył skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o ustalenie stopnia niepełnosprawności przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie [...] - sygn. akt VII Ua 41/21. Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 26 lipca 2022 r. odrzucił ww. skargę kasacyjną wnioskodawcy z uwagi na to, że została ona sporządzona samodzielnie przez wnioskodawcę.

Wnioskodawca w dniu 5 listopada 2021 r. otrzymał z sądu pouczenie odnośnie tego, że skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego do Sądu

Najwyższego może wnieść tylko profesjonalny pełnomocnik - adwokat lub radca prawny. Pismem z dnia 20 kwietnia 2022 r. A. M. złożył wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu kasacyjnym. Wniosek został zwrócony zarządzeniem przewodniczącego z dnia 20 lipca 2022 r. na podstawie art. 117¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 130 § 1 i § 2 k.p.c. z uwagi na niezłożenie przez wnioskodawcę oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania. Wezwanie do uzupełnienia braków wniosku A. M. otrzymał w dniu 14 czerwca 2022 r.

Zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 26 lipca 2022 r. w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej złożył wnioskodawca samodzielnie, zaskarżając postanowienie w całości, zarzucając rażące naruszenie przepisów prawa tj. art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 87¹ § 1 k.p.c. i wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia. Wnioskodawca wskazał, że nie otrzymał żadnego pouczenia o możliwości wniesienia skargi kasacyjnej wyłącznie przez profesjonalnego pełnomocnika - strona jest uprawniona do wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku wydanego przez sąd drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ocena dopuszczalności wniesionego do Sądu Najwyższego zażalenia powinna być dokonana w oparciu o art. 394¹ k.p.c. Niniejszy przepis postrzegany jest przez pryzmat konstytucyjnej sprawiedliwości proceduralnej (A. Łazarska, K. Górski (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom I (red.) T. Szanciło, Warszawa 2023, uwagi do artykułu 394¹ k.p.c.).

Zgodnie z tym przepisem, zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (§ 1), a także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania (§ 1¹). Opisany katalog orzeczeń zaskarżalnych zażaleniem do Sądu Najwyższego ma charakter zamknięty. Postanowienia Sądu Najwyższego, które nie zostały ujęte w tych przepisach, nie są

zaskarżalne zażaleniem. W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku jako Sądu drugiej instancji odrzucające wniesioną przez niego skargę kasacyjną. Z punktu widzenia przedmiotu rozstrzygnięcia (odrzućcie skargi kasacyjnej) zażalenie do Sądu Najwyższego było dopuszczalne na podstawie art. 394¹ §1 k.p.c.

Zgodnie z brzmieniem jednak art. 87¹ k.p.c. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych, a w sprawach własności intelektualnej także przez rzeczników patentowych. Zastępstwo to dotyczy także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji (§ 1). Zasady tej nie stosuje się: w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego oraz gdy stroną, jej organem, jej przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest sędzia, prokurator, notariusz albo profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych, a także, gdy stroną, jej organem lub jej przedstawicielem ustawowym jest adwokat, radca prawny lub radca Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, a w sprawach własności intelektualnej rzecznik patentowy (§ 2), jak również wtedy, gdy zastępstwo procesowe Skarbu Państwa albo państwowej osoby prawnej jest wykonywane przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej (§ 3). Celem przymusu adwokacko-radcowskiego jest zapewnienie wniesionemu środkowi zaskarżenia odpowiedniego poziomu merytorycznego. Niniejszy przepis ogranicza zdolność postulacyjną stron przed Sądem Najwyższym, wprowadzając przymus adwokacko-radcowski (M. Łochowski (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom I (red.) T. Szanciło, Warszawa 2023, uwagi do artykułu 87¹ k.p.c.).

W rozpoznawanej sprawie nie ulega wątpliwości, że zażalenie wnioskodawcy do Sądu Najwyższego na postanowienie odrzucające jego „osobistą” skargę kasacyjną zostało sporządzone również osobiście przez niego. Poza tym nie istniały podstawy do zastosowania w przedmiotowej sprawie art. 87¹ § 2 k.p.c. Wniesione przez A. M. osobiste zażalenie nie dotyczy postępowania o zwolnienie od kosztów sądowych ani też o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, lecz dotyczy kwestii związanych z zasadnością odrzucenia jego osobistej skargi kasacyjnej. Zażalenie winno być sporządzone i wniesione przez

profesjonalnego pełnomocnika. Nie respektując wynikającego z treści art. 87¹ k.p.c. przymusu adwokacko-radcowskiego, ubezpieczony doprowadził do sytuacji, w której jego osobiste zażalenie - jako niedopuszczalne z innych przyczyn - musiało podlegać odrzuceniu. Zażalenie jest niedopuszczalne ze względu na brak tzw. zdolności postulacyjnej po stronie wnioskodawcy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2005 r., I PZ 22/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 330). Przeszkodą do merytorycznego rozpoznania zażalenia skierowanego do Sądu Najwyższego jest zatem to, że wnioskodawca nie może być traktowany jako strona uprawniona do wniesienia w swoim imieniu zażalenia (dotyczy to również skargi kasacyjnej). Czynności dokonane bezpośrednio przez stronę - w postępowaniu przed Sądem Najwyższym oraz przed sądem niższej instancji a związane z postępowaniem przed Sądem Najwyższym - są bezskuteczne (na ten temat postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 7 stycznia 2014 r., II PZ 30/13, LEX nr 1436073, 28 marca 2018 r., V CZ 16/18, LEX nr 2495976, 10 czerwca 2021 r., III UZ 8/21, LEX nr 3302379, 16 lutego 2023 r., I UZ 16/22, LEX nr 3498531).

Jedynie na marginesie należy wyjaśnić, że zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku pozostaje prawidłowe jako zgodne z prawem. Bezsporne w sprawie pozostaje to, że wnioskodawca złożył skargę kasacyjną samodzielnie, działając bez profesjonalnego pełnomocnika. Jednocześnie nie pozostają wiarygodne jego twierdzenia, jakoby nie otrzymał żadnego pouczenia odnośnie tego, iż wniesienie skargi kasacyjnej może być dokonane wyłącznie przez profesjonalnego pełnomocnika. Z akt sprawy wynika, że pouczenie otrzymał w dniu 5 listopada 2021 r., a następnie pismem z dnia 20 kwietnia 2022 r. złożył wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, który to z uwagi na braki formalne został wnioskodawcy zwrócony. Skoro przywołany już w przepisie przymus adwokacko-radcowski ma charakter bezwzględny i obejmuje wszystkie postępowania wnoszone przed Sąd Najwyższy, to oznacza wyłączenie zdolności strony do podejmowania czynności procesowych osobiście, z wyjątkiem wskazanym w art. 87¹ § 2 k.p.c., który nie zachodzi w obecnym postępowaniu. Środek odwoławczy wniesiony do Sądu Najwyższego z naruszeniem art. 87¹ § 1 k.p.c. jest z tej przyczyny niedopuszczalny i podlega obligatoryjnemu odrzuceniu bez wzywania skarżącego do usunięcia tego uchybienia (postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia: 12 marca 2021 r., II CZ 5/21, Legalis nr 2543571, 14 czerwca 2022 r., III CZ 197/22, LEX nr 3390468).

Zgodnie zaś z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2020 r. (I UZ 10/20, LEX nr 3225101) odrzuceniu skargi kasacyjnej z powodu braku zdolności postulacyjnej nie stoją na przeszkodzie nawet takie okoliczności, jak brak pouczenia o sposobie zaskarżenia orzeczenia, czy też jego niepełny lub nieprecyzyjny charakter. Osobiste sporządzenie skargi kasacyjnej przez stronę nie może być sanowane i nie wymaga przeprowadzenia postępowania naprawczego. Nieusuwalna wada skargi kasacyjnej wniesionej przez stronę pozbawioną zdolności postulacyjnej prowadzi do jej odrzucenia *a limine* bez uruchamiania procedury naprawczej. Z tej przyczyny kognicja Sądu Najwyższego podczas rozpatrywania zażaleń wniesionych przeciwko postanowieniom o odrzuceniu środka zaskarżenia ze względu na brak zdolności postulacyjnej strony skarżącej ogranicza się tylko do badania, czy rzeczywiście doszło w sprawie do naruszenia art. 87¹ § 1 k.p.c. Nieistotne pozostaje przy tym, z jakich powodów doszło do naruszenia tego przepisu przez stronę.

Wobec niezachowania przez wnioskodawcę wymogu wniesienia zażalenia przez profesjonalnego pełnomocnika – wbrew przepisom art. 87¹ § 1 k.p.c. – zażalenie pozostaje niedopuszczalne i z powyższych względów Sąd Najwyższy odrzucił zażalenie na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 3 k.p.c.

[SOP]

[ms]